

ELÄINTEN HYVINVOINTI LUONNONLAITUMILLA

*Lampaat viihtyvät laitumella
usein tiiviissä ryhmässä.*

LAIDUNNUKSEN SUUNNITTELU

Hyvällä laidunnuksen suunnittelulla voidaan edistää eläinten hyvinvointia ja helpottaa eläinten valvontaa. Luonnonlaitumilla maasto on erilainen kuin peltolaitumilla. Laidun voi olla hyvin puustoinen, jos hoidettava alue on esimerkiksi luonnonsuojelualueella. Rantalaitumilla voi olla jyrkkiä törmiiä tai pehmeää rantaa. Kuivana kesänä laitumen tuotto voi olla yllättävän vähäinen ja laidunkausi päätyä ennakoitua aikaisemmin. On tärkeää suunnitella laidunnus siten, että laidunala on riittävästi eläinten lukumäärään nähden. Toisaalta pitää huolehtia jo etukäteen mahdollisuudesta siirtää eläimet uudelle laidunlohkolle tai kotitilalle ruoan vähentyessä.

Laidunnuksen suunnittelussa huomioidaan alueen ominaisuuksien lisäksi laiduneläinten ominaiset tarpeet. Lue lisää Lumolaidun vinkistä Laidunnuksen monet käytännöt.

Lajoilla laidunalueilla voi olla hyödyllistä jakaa alue pienempiin lohkoihin sekä sopivan laidunnuspaineen saavuttamiseksi että laidunrehun riittävyyden turvaamiseksi pitemmälle kesään. Luonnonlaitumille ei anneta lisärehua, jotta laidunnus köyhdyttää vähitellen alueen maaperää. Lisärehun tarve voidaan välttää hyvin suunnitellun laidunnuspaineen sekä toimivan laidunkieron avulla. Eläimillä tulee olla laitumella aina riittävästi syötävää.

Tämä koskee myös ympäristösopimusalueita. Sielläkin suunnitelmasta voidaan perustellusti poiketa, esimerkiksi kuivuuden vuoksi. Tällöin on tärkeää kirjata nämä seikat hoitopäiväkirjaan.

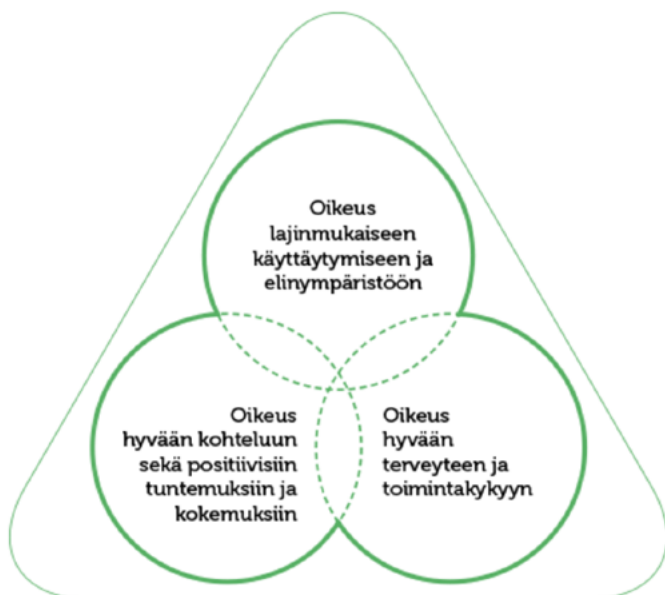
Avoimella laitumella eläimille tarvitaan katos säänsuojaksi sekä aurinkoa että sadetta vastaan. Monesti kuitenkin luonnonlaidunten puusto tarjoaa riittävän säänsuojan, tai laidunlohkoon voidaan aidata mukaan metsänreunaa tätä tarkoitusta varten.ⁱ

LAIDUNNUS ON LAJINMUKAISTA KÄYTTÄYTYMISTÄ

Laidunnus on osa eläinten hyvinvointia. Laitumella eläimet pystyvät toteuttamaan lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan, kuten syömiskäyttäytymistä, liikkumista ja sosiaalisten suhteiden hoitoa.

Laidunnuksesta on eläimille moninaisia hyötyjä. Maastossa kulkeminen vahvistaa eläinten lihaksistoa ja parantaa kuntoa. Laitumella on tarjolla monipuolisesti syötävää erilaista ruohoista ja heinistä puiden ja pensaiden lehtiin. Eläimet voivat valikoida niistä mieleisensä.ⁱⁱ

Eläimiä on tarkkailtava laitumella päivittäin. Puhtaan veden jatkuva saanti on varmistettava, eläinten sairaudet hoidettava ja ravitsemukselliset tarpeet tyydytettävä. Laiduneläimiä valvovat toisinaan muutkin kuin niiden omistajat, erityisesti sopimuslaidunnuskohteilla. Eläimen omistajan velvollisuuksiin kuuluukin valvojan riittävä perehdyttäminen ja tarvittavan tuen järjestäminen ongelmatilanteissa.

*Eläinten hyvinvoinnin lähtökohdat.
Lähde: Eläinten hyvinvointikeskus*

Eläimillä on lajista riippuen erilaisia tarpeita säänsuojalle, makuupaikalle ja juomavedelle. Laidunolosuhteissakin on varmistuttava siitä, että näihin tarpeisiin vastataan. ⁱⁱⁱ

Sopimuslaidunnuskohteet voivat sijaita kaukanakin eläinten kotitalalta, ja usein niillä laiduntavilla eläimillä on paljon yleisöä, joka käy katsomassa eläimiä. Laidunaitaan tai infotauluun kannattaa kiinnittää kyltti, jossa on eläinten omistajan ja valvojan yhteystiedot. Vaikka yleisö saattaa reagoida sellaisiin asioihin, jotka eivät vaaranna eläinten hyvinvointia, on vapaaehtoisista silmäpareista kuitenkin hyötyä esimerkiksi aidan rikkoutuessa.

VALVONTA

Eläimiä on käytävä katsomassa laitumella kerran vuorokaudessa. Jos eläimet laiduntavat saarella tai muussa vaikeasti saavutettavassa paikassa, voidaan tästä 24 tunnin säännöstä poiketa. Puhtaan juomaveden ja ruoan riittävyys tulee varmistaa. ^{iv} Eläinten hyvinvoinnin arviointiin laitumella on tarjolla ihmisten tekemän valvonnan lisäksi erilaista teknologiaa. Eläinten hyvinvointia ohjaa kansallinen lainsäädäntö.

Osa lauman eläimistä voidaan varustaa GPS-pannoilla. GPS-panta kertoo reaaliaikaisesti missä pantaa kantava eläin liikkuu. Eläin ei yleensä liiku pitkiä aikoja erillään laumasta, joten yhtäkin eläintä seuraamalla voidaan melko varmasti arvioida lauman liikkeitä. Eläimet tunteva hoitaja osaa päätellä paikannustietojen perusteella käyttäytykö lauma normaalisti. Isoilla laitumilla paikannus auttaa löytämään lauman helposti valvontakäynnillä.

Puhtaan juomaveden saanti on varmistettava laitumella.

Lähes umpeen kasvanut vanha hakamaa on palautettu laitumeksi. Alkuraivauksen jälkeen naudat ovat pitäneet alueen avoimena.

Sähköpaimeneen voidaan liittää etäohjaus. Aidan jännitettä voidaan seurata ja ohjata puhelimen avulla. Sovellus hälyttää, jos esimerkiksi aidan jännite laskee äkillisesti puun kaatuessa aidan päälle tai mahdollisesti eläimen osuessa aitaan. Etäohjaus helpottaa myös korjaustöitä, kun jännitteen katkaisemiseksi ja päälle kytkemiseksi ei tarvitse kävellä mahdollisesti kaukana olevalle paimenlaitteelle.

Eläinten korvamerkkeihin on saatavilla elektronisia malleja, jotka lähettävät reaaliaikaista tietoa eläimen voinnista.^v

Esimerkkejä

Katso Herrakunnan Lampaan Sari Jaakolan ja Jaakko Jussilan vinkit luonnonlaiduntamiseen:

Miksi aloittaa luonnonlaiduntaminen?
<https://www.youtube.com/watch?v=kK-SQyuRZU0>

Vinkkejä aloittelevalle luonnonlaiduntajalle
<https://youtu.be/E-1yfPbGFfg>

Mihin tarvitaan GPS-pantoja laiduntavilla eläimillä?
<https://www.youtube.com/watch?v=XOQ-JYcc7pU>

LÄHTEET JA LISÄTIETOJA:

ⁱ Sopimuskäyttöaluetalouden sopimus. Ympäristöministeriö 2021., Laidunpankki.
laidunpankki.fi/laidunnustietoa

ⁱⁱ <https://rantalaidun.luke.fi/blogi/laidunkauden-alku-on-naudan-riemu-ja-viljelijalle-ponnistus/>

ⁱⁱⁱ <https://www.elaintieto.fi/blogi/laidunnus-perinnebiotoopilla-edistaa-luonnon-monimuotoisuutta/> ja <https://www.elaintieto.fi/elainten-hyvinvointi/>

^{iv} Eläinsuojeluasetus. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960396>

^v Tekniikkaa ja tietoa. Koneviesti 1/2017

**Lisätietoa laidunnuksesta:
www.laidunpankki.fi**

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

